

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Факультет педагогіки та психології
Кафедра історії

Проректор із науково-педагогічної роботи
О.А. Кузнецова

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта

014.03 Історія

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія, правознавство)

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії
Ласінська М.Ю.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол від «26» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри (Рижева Н.О.)

«26» серпня 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт, наукова стаття	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.03 Історія Освітня програма: Середня освіта (Історія, правознавство)	Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 6 аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Ступінь: бакалавра	Лекції	
		16 год.	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
		0 год	-
		Самостійна робота	
		90 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 30 год. – аудиторні заняття, 90 год. – самостійна робота (22%/78%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>заочна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проєкт, наукова стаття	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.03 Історія Освітня програма: Середня освіта (Історія, правознавство)	Семестр	
Загальна кількість годин – 120		1-й	
http://moodle.mdu.edu.ua/my/	Ступінь: бакалавр	Лекції	
		10 год.	
		Практичні, семінарські	
		2 год.	
		Самостійна робота	
		108 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 12 год. – аудиторні заняття, 108 год. – самостійна робота (7%/93%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування у студентів уявлень про специфіку історичного та культурного розвитку Білорусії, Болгарії, Боснії, Герцеговини, Далмації, Дубровнику, Литви, Польщі, Росії, Сербії, Словаччини, Словенії, Хорватії, Чорногорії, Чехії як окремих країн та як органічних частин вагомих культурно-історичних спільностей («цивілізацій»). Виховування у студентів почуття поваги до різних етнокультурних спільнот.

Завдання курсу:

-визначити історичні обставини появи слов'ян на території Європи, проблеми етногенезу слов'ян, утворених союзів племен та перших держав.

-ознайомити студентів з далеким минулим слов'янства, розглянути характерні риси притаманні державним утворенням південних, східних та західних слов'ян, засвоїти головні поняття та терміни.

Передумови для вивчення дисципліни: («історія України», «всесвітня історія», «філософія», «політологія», «історія української культури» та «історіографія»).

Навчальна дисципліна складається з 5-ти кредитів.

Очікувані результати навчання:

Здатність синтезувати та використовувати знання з основних теорій історичного розвитку, методології історичної науки, її періодизацію.

Знання видів, форм та джерел історичної інформації, методів їх дослідження.

Використання нових освітніх та інформаційних технологій, сучасних засобів навчання та використання їх у педагогічному процесі.

Здатність використовувати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; дисциплін психолого-педагогічного циклу: педагогіку, психологію, методику викладання історії, методику і організацію позакласної (поза аудиторної) роботи.

Знання теорії й методології історичної науки, методики вивчення суспільних явищ і процесів, пам'яток матеріальної і духовної культури.

Використання принципів і методів збору, систематизації, узагальнення і використання інформації, проведення наукових досліджень за профілем спеціальності.

Здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій.

Здатність консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації

Обізнаність у наукових стандартах та відповідність їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках практичної підготовки.

Здатність примирювати сторони з протилежними інтересами.

Здатність працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

Комунікація усна та письмова рідною мовою. Правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями, а саме: неофіційним, офіційним та науковим.

Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Здатність організувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результат вчасно.

Працювати з іншими. В мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Набуття і розвиток здатності:

- володіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;
- аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;
- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;
- користуватися рідною та іноземними мовами; доцільно застосовувати мовленнєві навички та норми відповідної мовної культури, символіку, тексти в процесі комунікації;
- опановувати й реалізувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурного, мовного, релігійного розмаїття;
- орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних, професійних і суспільно значущих завдань;
  - продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

II. Фахові:

Базові загальні знання. Володіти базовими загальними знаннями, а саме: історичні події сьогодення та знання хронології історії слов'янських народів.

Застосування знань на практиці. Використовувати фонову інформацію та інформаційно-пошукові навички для формування послідовної дискусії історичної задачі.

Бути обізнаними та обговорювати поточний стан історичних досліджень актуальних проблем історії слов'янських народів.

Знати зв'язок між проблемами сьогодення та минулого різних слов'янських країн.

Знати загальні історичні основи (діахронічний аспект) минулого різних слов'янських народів.

Володіти спеціальними знаннями з хронології та історико-географічної інтерпретації появи слов'янських народів на європейській мапі, розселення слов'янських народів, колонізації Балканського півострову, утворення трьох гілок слов'янства Східної, Західної та Південної, формування держав у слов'янських народів, поневолення слов'ян іншими етносами, включення слов'янських держав до складу наддержавних утворень середньовічної Європи, звільнення слов'янських країн з під гніту імперій.

Мати знання принаймні з однієї тематичної області (міжнародні зв'язки, історія економіки, історія ідей, гендерна історія, історія науки та технології та ін.).

Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно з задачею, формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь.

Здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовами.

Набуття і розвиток здатності:

- розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу;
- зіставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії;
- використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.
- співвідносити розвиток історичних явищ і процесів з географічним положенням країн та природними умовами;
- користуючись картою, визначати причини та наслідки історичних подій, процесів, основні тенденції розвитку міжнародних відносин і місця в них слов'янських народів, пов'язані з геополітичними чинниками і факторами навколишнього середовища;
- характеризувати, спираючись на карту, історичний процес та його регіональні особливості.

- критично аналізувати й оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію та пояснювати її необ'єктивність;
- користуватись довідковою літературою, Інтернетом тощо для самостійного пошуку інформації;
- самостійно інтерпретувати зміст історичних джерел та відбиті в них історичні факти, явища, події;
- оцінювати, порівнювати, пояснювати факти і явища дійсності на основі інформації, отриманої з різних джерел знань;
- розрізняти інші погляди, визнавати та сприймати цю різноманітність;
- розповідати про історичні події та явища й описувати їх;
- брати участь у дискусії, аргументувати, посилаючись на джерело, власну позицію.
- складати різні типи планів, формулювати доречні питання до історичних текстів;
- готувати аналітичні доповіді, реферати, складати тези, розгорнутий та опорний конспекти й будувати відповідь на цій основі;
- надавати усну та письмову історичну характеристику подіям, явищам, видатним діячам;
- складати таблиці та схеми й будувати відповідь на основі схеми чи таблиці;
- висловлювати власну думку, формулювати й захищати власну позицію під час усної та письмової дискусії;
- аналізувати, синтезувати й узагальнювати значний обсяг інформації в певній системі;
- користуватися науковою термінологією; застосовувати поняття як інструмент пізнання нового;
- визначати роль людського фактора в історії, давати всебічну характеристику історичних особистостей, розкривати внутрішні мотиви їхніх дій, створювати політичні й історичні портрети;
- визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій;
- проводити дослідження різного рівня складності;
- порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей;
- виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку;
оцінювати різні версії й думки про минулі історичні події, визнаючи, що деякі джерела можуть бути необ'єктивними.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок XX ст.)

ТЕМА 2. Болгарські землі в XX ст.

ТЕМА 3. Південно-слов'янські народи в першій половині XX ст.

ТЕМА 4. Південно-слов'янські народи в другій половині XX ст.

ТЕМА 5. Історія Польщі у XX ст.

ТЕМА 6. Чеські землі в XX ст.

ТЕМА 7. Історія словацьких земель у XX ст.

ТЕМА 8. Історія Білорусі в XX ст.

ТЕМА 9. Росія у XX ст.

ТЕМА 10. Східні слов'яни у XX-XXI ст. актуальні проблеми новітньої історії

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит І-ІІ. Слов'янські народи Центральної та Південно-Східної Європи в новітню добу.

ТЕМА 1. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок XX ст.)

Передумови виникнення Македонського питання. Становище області у складі Османської імперії після російсько-турецької війни 1877-1878 рр. Македонське питання у системі міжнародних відносин. Горноджумайське й Іллінденсько-Преображенське повстання та їхні наслідки. Младотурецька революція та її вплив на ситуацію в області. Македонський питання в 80-ті роки

XIX ст. – 1914 р. Положення македонців у складі Османської Туреччини. Внутрішня македонська революційна організація (ВМРО). Ілінденське повстання 1903 р. Мюрцштегські реформи 1903 р. Младотурецкая революція 1908 Македонський питання напередодні і в період Балканських воєн. Культура. Розвиток початкової та середньої освіти. Болгаро-сербсько-грецьке культурне суперництво. Література, живопис, музика. Суспільно-політична думка. Перебування у складі трьох країн: Вардарська, Егейська Македонії та утворення у 1945 р. Республіки Македонія. Македонські землі в роки Другої світової війни. Розпад Югославії та вирішення Македонського питання – сучасний стан. Македонія в військових конфліктах кінця ХХ – початку ХХІ ст. Криза 2001 р.

ТЕМА 2. Болгарські землі в ХХ ст.

Внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Болгарії в 1887-1908 рр. Зміцнення її суверенітету. Проголошення незалежності Болгарії (1908). Політичні партії Болгарії. БЗНС. А. Стамболійського. Соціалістичне і соціал-демократичний рух в Болгарії. Етапи розвитку. Болгарська робоча соціал-демократична партія. Соціально-економічний розвиток Болгарії в 1878-1912 рр. Аграрний переворот і його особливості. Розвиток промисловості. Специфіка формування національної болгарської буржуазії. Болгарія в Балканських війнах. 1912-1913 рр. Оформлення Балканського союзу. Перша Балканська війна. Друга Балканська війна. Бухарестський мирний договір. Перша "національна катастрофа". Культура Болгарії. Етапи формування національної культури. Просвітництво й наука. Література. Образотворче мистецтво. Болгарський театр. Історія Болгарії в першій половині ХХ ст. Болгарія в Першій світовій війні. Протистояння політичних сил у період нейтралітету. Перемога антиантантівська сил. Участь болгарської армії у бойових діях. Положення в тилу. Владайское (солдатське) повстання. Друга "національна катастрофа".

Експеримент А. Стамболійського з побудови держави для селян. Від коаліційної правління до монопартійне уряду БЗНС. Специфіка правління Стамболійського. Відносини з головними політичними силами країни. Державний переворот 9 червня 1923 р.

Від перевороту до перевороту (1923-1934 рр.) Встановлення авторитарного режиму А. Цанкова. Перша спроба його повалення: вересневє повстання 1923 р. "Білий" та "червоний" терор. Відставка уряду Цанкова і початок еволюції до парламентської правління. Перемога ліберальних сил на виборах 1931 р. Травневий перевороту 1934 р. року й початок становлення режиму сильної влади. Наростання політичного протистояння в суспільстві.

Політичне життя Болгарії в 1935-1939 рр. Відсторонення уряду К. Георгієва від влади і оформлення безпартійною системи. Роль царя Бориса у політичному житті. Спроби згуртування лівої і помірної опозиції на платформі відновлення Тирновської конституції.

Економічний розвиток в 20-ті - 30-ті роки. Реформаторська діяльність уряду БЗНС. Економіка в роки піднесення другої половини 20-х років. Особливості економічної кризи початку 30-х років в Болгарії і виходу з нього. Еволюція зовнішньоекономічної орієнтації.

Зовнішня політика Болгарії в період між світовими війнами. Питання про Болгарії на Паризькій мирній конференції. Нейський трактат. Відносини з сусідами. Особливості політики лавірування в 20-30-і роки. Болгарія в роки Другої світової війни. Вирішення питання про Південну Добруджі. "Соболевська" акція. Приєднання Болгарії до Троїстого пакту. Македонська й фракийская проблеми. Політичне і збройний опір прогерманському курсу уряду Б. Филова. Вітчизняний фронт. Вересневий політична криза 1944 р. Оголошення СРСР стану війни з Болгарією. Повстання 9 вересня і створення уряду Вітчизняного фронту. Участь у війні проти Німеччини. Історія Болгарії в другій половині ХХ – початку ХХІ ст. Час змін 1944-1948 рр. Своєрідність політичної системи. Боротьба революційних і ліберальних сил за лідерство. Проголошення Болгарії республікою. Роль зовнішнього фактора. Соціально-економічні перетворення. Від радянської моделі соціалізму до соціалізму "реальному" та його занепаду (1948-1989 рр.) Коминформбюро і Болгарія. Курс на форсоване будівництво соціалізму. Політичні репресії. Специфіка багатопартійності. Зліт і падіння В. Червенкова. Боротьба за владу в керівництві БКП в 1954-1956 рр. Ера Т.Живкова (1956-1989 рр.). Внутрішня політика. Національне питання. Будівництво "розвинутого" соціалізму. "Реальний" соціалізм 80-х рр. Поява опозиції. Економічний розвиток соціалістичної Болгарії. Націоналізація промисловості, торгівлі і фінансів. Перехід до планової економіки.

Кооперування сільського господарства. Досягнення і невдачі форсованого розвитку. Зміни в соціально-професійній структурі. Урбанізація. НРБ в системі міжнародного поділу праці. Зміни кінця 80-х років і сучасне становище Болгарії. Падіння режиму Живкова у 1989 р. Становлення багатопартійності і парламентської форми правління. Успіхи і труднощі процесу демократизації. Переклад економіки на ринкові рейки. Соціальні та національні проблеми. Болгарія в системі міжнародних відносин після Другої світової війни. Зовнішньополітична переорієнтація Болгарії у 1944-1948 рр. Паризький мирний договір 1947 р. Болгарія і ідея Балканської федерації. Місце і роль Болгарії в радянському блоці. Відносини з сусідами. Зовнішня політика Болгарії після розпаду Організації Варшавського договору. Культура, наука і мистецтво Болгарії у ХХ ст. Розвиток системи шкільної, вищої і середньої спеціальної освіти. Створення інфраструктури науки і культури: бібліотеки, музеї, театри. Художня література. Образотворче мистецтво. Становлення системи державного патронату та ідеологічного контролю в 40-ті - 50-ті роки. Влада і інтелігенція в 60-ті - 80-ті роки. Зміни в способі життя. Модернізація системи шкільної та вищої освіти. Художня культура.

ТЕМА 3. Південно-слов'янські народи в першій половині ХХ ст.

Південно-слов'янські країни в часи першої світової війни. Сербія в роки Першої світової війни. Загострення відносин між Сербією і Австро-Угорщиною. Сараєвське замах. Ультиматум Відня. Оголошення війни Сербії та великі держави. Хід військових дій в 1914-1915 рр. Окупація Сербії і Чорногорії. Плани рішення південнослов'янської питання в роки війни. Програма М. Пашіча. Південнослов'янські народи Австро-Угорщини. Югославянський комітет. Корфської декларація 1917 р. Національно-визвольний рух південнослов'янських народів Австро-Угорщини в 1917-1918 рр. Прорив Салонікського фронту і крах монархії Габсбургів. Народне віче в Загребі. Проголошення Держави словенців, хорватів і сербів (жовтень 1918 р.). Південно-слов'янські народи у міжвоєнний період. Політичний розвиток Королівства сербів, хорватів і словенців (СХС) з 1 грудня 1918 по 1928 рр. Утворення унітарної держави південно-слов'янських народів. Складання політичної системи. Парламентські вибори 1920 р. Заборона КПЮ. Видовданская Конституція 1921 р. Міжнаціональні відносини. Сербсько-хорватське протистояння. Створення Селянсько-демократичної коаліції в Хорватії. Вбивство С. Радича. У пошуках політичної стабілізації (1929-1941 рр.). Державний переворот 1929 р. і встановлення королівської диктатури. Перейменування держави до Королівства Югославія. Адміністративна реформа. Октройовану конституція. Вбивство короля Олександра. Ослаблення диктатури. Сербсько-хорватську угоду 1939 р. Березневий державний переворот 1941 р. Економіка Югославської держави в міжвоєнний період. Аграрна реформа. Досягнення і труднощі господарської інтеграції. Руйнівні наслідки економічної кризи кінця 20-х - початку 30-х років. Югославія в системі міжнародних відносин у міжвоєнний період. Південнослов'янське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. профранцузькі зовнішньополітична орієнтація. Участь у створенні Малої Антанти. Нормалізація відносин з Болгарією в 1923 р. Югославсько-італійські протиріччя. Участь у Балканському пакті. Південні слов'яни у 1939-1950 рр. Переорієнтація зовнішньої політики у другій половині 30-х - початку 40-х років. Підписання Троїстого пакту в березні 1941 р. Укладення договору про дружбу і ненапад з СРСР. Південнослов'янські народи в роки Другої світової війни. Агресія Німеччини, Італії, Болгарії та Угорщини проти Югославії в 1941 р. Розділ країни. Незалежна держава Хорватія (А. Павелич). Початок руху Опору: партизани І. Броз Тіто і четники Д. Михайловича. Діяльність комуністів на звільнених територіях. Створення Антифашистського віче народного визволення Югославії (АВНОЮ). Друга сесія АВНОЮ (1943 р.) і проголошення федерації. Боротьба за її міжнародне визнання. Звільнення країни. Югославія в перші повоєнні роки. Перемога сил комуністичної орієнтації. Соціально-економічні та політичні перетворення. Конституції 1946 р і закріплення федеративного устрою Югославії. Зовнішньополітичні ініціативи: плани Балканської федерації, Триєст. Радянсько-югославський конфлікт 1948 Ізоляція Югославії країнами соціалістичної орієнтації. Розробка та реалізація моделі самоуправленческого соціалізму. Конституційний закон 1953 Політичні репресії. Справа М. Джіласа.

ТЕМА 4. Південно-слов'янські народи в другій половині ХХ ст.

Політичний розвиток Югославії в 50-ті - на початку 70-х років. Конституція 1963 Перейменування ФНРЮ в СФРЮ. Зміни в організації та діяльності вищих органів державної

влади. Боротьба в керівництві Союзу комуністів Югославії. Справа А. Ранковича. Реформи 60-х років. Студентські заворушення 1968 Події в Хорватії в 1971 р Конституція 1974 X з'їзд СКЮ.

Наростання соціально-економічних труднощів і міжнаціональних протиріч в середині 70-х - початку 90-х років. Послетітовская Югославія. Міжнаціональний конфлікт в Косово. Зростання економічної і політичної роз'єднаності суб'єктів Югославської федерації. Лібералізація політичної системи СФРЮ в кінці 80-х років. Багатопартійність і вільні вибори. Проголошення незалежності союзними республіками і розпад Югославської федерації.

Югославія в системі міжнародних відносин в 1945 - наприкінці 1980-х рр. Участь у створенні системи безпеки країн Центральної та Південно-Східної Європи. Югославія і Комінформбюро. Зовнішньополітичні аспекти радянсько-югославського конфлікту. Відносини ФНРЮ із Заходом в кінці 40-х - початку 60-х років. Нормалізація відносин з СРСР і його союзниками. Югославія і рух неприєднання. Югославія та РЕВ.

Республіки Боснія і Герцеговина, Македонія, Словенія, Союзна республіка Югославія, Хорватія. Внутрішньополітичні, міжнаціональні та зовнішньополітичні чинники розвитку нових держав. Дейтонские угоди 1996

Культура, наука і освіта в ХХ ст. Введення обов'язкової шкільної освіти. Університети та Академії наук. Розвиток національних літератур. Живопис. Архітектура. Внесок російських емігрантів в культуру міжвоєнної Югославії.

Модернізація освітньої системи після другої світової війни. Створення та розвиток академічної науки. Література. Образотворче мистецтво та архітектура. Зміни в способі життя.

ТЕМА 5. Історія Польщі у ХХ ст.

Історія Польщі у першій половині ХХ ст. Польські землі в роки Першої світової війни. Польське питання в політиці воюючих сторін до 1916 р Основні політичні орієнтири польського суспільства. Польські легіони. Листопадовий маніфест 1916 р. Зміна характеру польського питання в 1917 р. Формування інститутів державної влади в країні і за кордоном. Освіта Польської Республіки (другої Речі Посполитої). Виникнення регіональних центрів влади восени 1918 р. Діяльність Ю. Пілсудського. Польське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Боротьба за кордони та їх міжнародно-правове визнання. Зобов'язання Польщі в галузі охорони прав національних меншин. Ризький мир 1921р. Польська економіка у 1919-1939 рр. Соціальна структура і динаміка її зміни. Реструктуризація промисловості. Роль національного та іноземного капіталів в індустріалізації. Аграрні реформи 1920 і 1926 рр. Польська економіка у роки великої кризи початку 30-х років. Політика "етатизму" в 30-і роки. Політичний розвиток в міжвоєнні роки. Діяльність Законодавчого сейму з формування основ парламентаризму. Мала конституція 1919 р. Березнева Конституція 1921 р. Вбивство президента Г. Нарутовіча. Особливості партійно-політичної системи в 1922-1926 рр. Криза парламентської системи зразка 1921 р. Соціальні й національні конфлікти. Державний переворот Пілсудського у травні 1926 року і становлення авторитарного режиму "санації". Режим і опозиція в 1926-1930 рр. Створення, діяльність і розгром "Центролева". "Брестські" вибори 1930 р. Наступ на політичні свободи. Квітнева конституція 1935 р. Режим без харизматичного лідера і його "декомпозиція". Початок загальнонаціональної консолідації в 1938-1939 рр. Польща в системі міжнародних відносин в 1921-1939 рр. В орбіті французького впливу. Відносини з сусідами. Польща і Ліга націй. Політика "балансування" Пілсудського-Бека. Польща і план "східного Локарно". Польські концепції безпеки в другій половині 30-х років. Участь Польщі в розвалі Чехословаччини в 1938 р. Радянсько-німецький пакт про ненапад і Польща. Польський народ в роки Другої світової війни. Польща між Німеччиною та СРСР. Формування польських органів влади в еміграції. Політика Німеччини на окупованих польських землях. Депортації поляків з возз'єднаних з СРСР західноукраїнських і західнобілоруських земель. Катинь. Рух Опору в країні і за кордоном. "Лондонська" та комуністична течії в Опорі. Розкол 1943 р. Польсько-радянські відносини: від співпраці до ворожнечі. Двовладдя 1944 р. Звільнення Польщі в 1944-1945 рр. Історія Польщі у другій половині ХХ – початку ХХІ ст. Боротьба за вибір шляхів післявоєнного розвитку. Польський комітет національного визволення. Варшавське повстання. Роль радянського фактору в політичному житті Польщі в 1944-1945 рр. Соціально-економічна політика. Ялтинська конференція "великої трійки" і Польща. Створення та діяльність Тимчасового уряду національної

єдності. Референдум 1946 і вибори 1947 рр. Створення Інформбюро і відмова від польської моделі суспільства соціальної справедливості. Відсторонення В. Гомулки і його прихильників від влади. Соціально-економічний розвиток Польщі. 1949-1989 рр. Розвиток соціальних та економічних процесів модернізації за "мобілізаційним" варіантом. Оформлення командно-розподільчої системи в першій половині 50-х років. Спроби удосконалення механізму управління економікою в другій половині 50-х - 80-і роки. Сільське господарство. Специфіка включення польської економіки у світову та соціалістичну економічні системи в 70-і роки. Політичний розвиток Польщі наприкінці 40-х - наприкінці 80-х років. Становлення радянської моделі політичної системи. Репресії. Конституція ПНР 1952 р. Масові виступи протесту в 1956 р. Політичні перетворення в другій половині 50-х - 60-і роки. Виступи інтелігенції і робітників у 1968 і 1970-1971 рр. Ера Е. Герека. Влада і суспільство в кризові моменти. Оформлення організованої опозиції. Гельсінські угоди і внутрішньополітичне життя в Польщі. Хвилювання літа 1980 р. Створення "Солідарності" і боротьба за владу в 1980-1981 рр. Запровадження воєнного стану. Реформи 80-х років. "Круглий стіл" 1989 р. і його рішення. Сучасна Польща. Парламентські вибори 1989 Діяльність уряду Т. Мазовецького. Зміни в партійній системі. Формування парламентської системи правління. Мала Конституцією 1992 р. Становлення ринкової економіки. Конституція 1997 р. Польща в системі міжнародних відносин після Другої світової війни. Місце Польщі в системі безпеки країн Центральної та Південно-Східної Європи. Рішення національного питання. Проблема польсько-німецького кордону та етапи її врегулювання. Польща у Варшавському договорі. Участь Варшави у розробці та реалізації концепції європейської безпеки і співробітництва в 70-і роки. Пошуки Польщею міжнародних гарантій безпеки після розпаду ОВД. Ідея регіональної безпеки. На шляху в "європейський дім" і НАТО. Східна політика Польщі. Культура, наука і освіта в ХХ ст. Зміни в способі життя поляків. Вища освіта. Література, мистецтво. Руйнівні наслідки Другої світової війни і окупації в культурній сфері. Нові умови розвитку культури, науки та освіти після 1944 р. Державний патронат над культурою, наукою і освітою в 50-ті - 80-ті роки. Елітарна і масова культура в сучасній Польщі.

ТЕМА 6. Чеські землі в ХХ ст.

Чеський і словацький національні питання в роки Першої світової війни. Діяльність чеських і словацьких емігрантів на Заході і в Росії. "Маффія". Клівлендського угоду 1915 р. Боротьба за міжнародне визнання Чехословацького національної ради. Формування чехословацької армії. Ставлення чеської та словацької громадськості до війни. Пітсбургських угоду 1918 р. Освіта Чехословацької Республіки. Підйом національно-визвольного руху восени 1918 р. Революція 28 жовтня 1918 р. в Чехії. Мартинська декларація Словацького національного ради. Позиція німецького та угорського населення. Складання державних кордонів. Національний склад ЧСР. Теорія чехословакізму. Економічний розвиток ЧСР у міжвоєнний період. Диспропорції у рівні економічного розвитку регіонів. Аграрна реформа. Своєрідність інтеграції у світову економічну систему. Економічна криза кінця 20-х - початку 30-х років. Політичне життя в 1918-1938 рр. Конституційне устрій республіки. Система адміністративного управління. Перший досвід коаліційної системи влади. Формування політичної системи ЧСР. Перегрупування сил в робітничому русі і освіту КПЧ. Неформальні владні структури. "П'ятірка". Словацька народна партія. Партії чеських німців. Закон про захист республіки. Парламентські вибори 1925 р. Правління буржуазної коаліції. Рух словаків за автономію. Внутрішня політика уряду в роки світової економічної кризи початку 30-х років. Активізація правих сил і словацьких автономістів. Президентські вибори 1935 р. Судетонемцкое рух. Заходи щодо захисту територіальної цілісності республіки в 1938 р Мюнхенський диктат великих держав. Друга республіка. Автономні Словаччина та Закарпатська Україна. Проголошення незалежності Словаччини в березні 1939 р. Окупація Чехії та Закарпатської України. Протекторат Богемія і Моравія. Чехословаччина в системі міжнародних відносин в міжвоєнне двадцятиліття. Оформлення системи національної безпеки в 20-і роки. Відносини з сусідами. Союз з Францією. Мала Антанта. Радянсько-чехословацький зближення 30-х років. ЧСР і криза Версальської системи в 1938 р. Чехи і словаки в роки Другої світової війни. Економічна експлуатація протекторату та Словаччини Німеччиною. Участь Словаччини у війні. Рух Опору в протекторат, Словаччини. Центри еміграції. Чехословацькі військові підрозділи в Європі. Замах на Гейдріха.

Чехословацько-радянську зближення. Словацького національного повстання 1944 р. Створення національного фронту чехів і словаків. Кошицька програма 1945 р. Празьке повстання. Чеські землі в другій половині ХХ – початку ХХІ ст. Чехословаччина в 1945-1948 рр. Реалізація Кошицької програми національно-демократичних перетворень. Депортація німців. Поетапна націоналізація промисловості, фінансів і торгівлі. Заходи в аграрній сфері. Політична система Національного фронту. Парламентські вибори 1946 р. Уряд К. Готвальда. План Маршалла та ЧСР. Загострення політичної боротьби. Лютневий криза 1948 р. Перебудова політичної системи. Відставка Е. Бенеша. Економічний розвиток соціалістичної Чехословаччини. Завершення націоналізації промисловості та сфери послуг. Виробнича кооперація сільського господарства. Перехід до планового ведення господарства. Допомога в індустріалізації країнам радянського блоку. Вирівнювання рівнів економічного розвитку Чехії та Словаччини. Стагнація економіки. Реформаторські тенденції 1960-х років. Повернення до централізованої системи управління економікою. Політичний розвиток Чехословаччини в 1948-1989 рр. Послефевральської соціальної та політичної перетворення. Репресії. З'їзд письменників 1956 р. Симптоми кризи влади. Конституція ЧССР 1960 р. Боротьба за лібералізацію суспільно-політичного життя. Рух за реформи в Словаччині. Розкол у керівництві КПЧ. "Програма дій" КПЧ. "Маніфест 2000 слів". Тиск країн Варшавського договору на Чехословаччину. Військова інтервенція 1968 р. Московський протокол.

Реакція чехів і словаків на вторгнення. Перетворення ЧРСР на федеративну державу чехів і словаків. Наступ на реформаторів. "Уроки кризового розвитку". Р. Гусак і курс на "реальний соціалізм". Діяльність опозиції в країні і в еміграції. Хартія-77. Репресії проти дисидентів. Рух за права людини. Реформи кінця 80-х років. Листопадові події 1989 р. "Громадянський форум" і "Громадськість проти насильства". Кінець "режиму нормалізації". Чехословаччина в 1989-1992 рр. Парламентські вибори 1990 р. Формування коаліційної системи влади. Зміна характеру федерації. Розпад ЧСФР. Соціально-економічна і політична життя Чеської республіки після 1992 р. Словацька республіка на сучасному етапі розвитку. Чехословаччина в системі міжнародних відносин після другої світової війни. Включення ЧСР в систему безпеки країн ЦЮВЕ. Участь в ОВС та РЕВ. Нормалізація чехословацько-німецьких відносин у 70-і роки. Інтеграція Чеської республіки в ЄС і НАТО. Участь ЧР і СР в регіональних організаціях. Культура, наука і освіта в ХХ ст. Шкільна система. Освіта. Досягнення природничих і технічних наук. Історичні центри. Внесок у світову культуру К. Чапека та Я. Гашека. Образотворче мистецтво. Національна кінематографія. Освіта, наука, мистецтво в 50-ті - 90-ті роки. Чехословацька Академія наук і її діяльність. Офіційне і реформаторське напрями в науці та мистецтві. В. Гавел. Дисиденти.

ТЕМА 7. Історія словацьких земель у ХХ ст.

Словацьке національне питання в роки Першої світової війни. Приєднання Словаччини до Чехії. Динаміка розвитку Чехословаччини у 20-ті роки. Світова економічна криза та її наслідки для країни. Мюнхенська змова. Виникнення «незалежної» Словацької республіки. Захоплення влади компартією та початок «соціалістичного будівництва». «Празька весна». «Політика нормалізації» й розгортання громадського опозиційного руху. «Оксамитова революція». Утворення незалежної Словаччини. Сучасна Словаччина та особливості її розвитку.

Кредит III-IV. Слов'янські народи Східної Європи в новітню добу.

ТЕМА 8. Історія Білорусі в ХХ ст.

Білоруські землі напередодні Жовтневої революції, політичний культурний та національний стан. Встановлення радянської влади. Білорусь в перші роки Радянської влади. Громадянська війна та іноземні інтервенції (1917-1920 рр.). Проблема державного будівництва та утворення БРСР. Господарське відновлення (1921-1941 рр.). Перехід до нового суспільно-політичного ладу. Економічний розвиток. Зміни в національній самосвідомості та культурні перебудови. Політичне та соціально-економічне становище західних білоруських земель, об'єднання в єдину державу. Білорусь в часи Другої світової війни. Партизанська боротьба та антифашистський рух опору. Перемога над фашистськими окупантами. Перші післявоєнні роки. Економічний розвиток. Суспільно-політичний розвиток. Соціально-культурний розвиток. Білорусь на міжнародній арені. Перебудова та курс на суверенітет. Політична та соціально-економічна криза. Державний суверенітет та демократизація політичної системи. Президентство О.Г. Лукашенко.

ТЕМА 9. Росія у ХХ ст.

Росія в першій світовій війні. Соціальне, економічне і внутрішньополітичне становище Росії на межі ХІХ-ХХ століть -Револуція 1905-1907 рр.. - Перший досвід російського парламентаризму. - Столипінські реформи. - Росія у першій світовій війні – Назрівання революційної кризи Перемога Лютневої революції. Жовтнева Революція та її наслідки. Радянська держава. Двовладдя. Розстановка політичних сил. Альтернативи розвитку. - Кризи Тимчасового уряду. - Розгром корніловщини. - Підготовка і проведення більшовиками Жовтневого перевороту. Причини краху демократії і перемоги більшовиків. Передумови революції. Політична криза 1917 р. Більшовистський етап революції. Громадянська війна в Росії. Народження радянської влади. Брест: «революційний» вихід з війни. Політика «воєнного комунізму». Білі та червоні. Створення Радянської держави. Радянська Росія в міжвоєнний період. НЕП - Нова економічна політика. Утворення СРСР. Боротьба із так званими «Місцевими ухильниками». Боротьба за владу. Утвердження одноосібної влади Сталіна. Нова економічна політика. Зовнішня політика СРСР у передвоєнні роки. Радянсько-німецький пакт і його наслідки. Початок другої світової війни. Приєднання до СРСР територій Східної Європи. Війна з Фінляндією. Початок Великої Вітчизняної війни. Росія в часи другої світової війни. «Велика гра». Зрив планів блискавичної війни. Вирішальні битви. Корінний перелом у війні. Перемога антигітлерівської коаліції. Розгром Японії. Історія Росії в другій половині ХХ – початку ХХІ ст. Росія у повоєнні роки. Апогей сталінського тоталітаризму (1945-1953 рр.). Поляризація повоєнного світу і «холодна війна». Відбудова народного господарства країни. Посилення політичних та ідеологічних заходів. Нова хвиля репресій. Післясталінські десятиріччя. Хрущовська "відлига" (1953-1964 рр.). Боротьба за сталінську спадщину. ХХ з'їзд КПРС. Лібералізація політичного режиму. Економічний і соціальний розвиток. Зовнішня політика. СРСР в роки застою (1964-1985 рр.). Падіння Хрущова. Реформа 1965 р. і її провал Економіка дефіциту. Стагнаційних процесів у соціальній і політичній сферах. Формування духовної опозиції дисидентського руху. Зовнішня політика, розрядка і повернення до напруженості. Епоха «перебудови» (1985-1991 рр.). Спроби модернізації соціалізму («перебудова»). Перехід до зміни суспільного ладу. Серпневий путч і розпад СРСР. Закінчення «холодної війни». Розпад радянського блоку. Росія на шляху суверенного (1991-2001 рр.). Перехід до ринкових реформ. Політична криза 1993 р. Прийняття Конституції РФ. Перша Чеченська війна. Другий термін президентства Б. Єльцина і поглиблення кризи. Друга Чеченська війна. Обрання Президентом В.В. Путіна. Зовнішня політика. Росія на початку ХХІ ст.

ТЕМА 10. Східні слов'яни у ХХ-ХХІ ст. актуальні проблеми новітньої історії

Східнослов'янське населення на фронтах Першої світової війни. Участь в революційних подіях 1917-1921 рр. Встановлення більшовицького режиму. НЕП та його наслідки. Колективізація. Голодомори. Репресії. Друга світова війна. Хрущовська «відлига». Епоха Брежнєва. Перебудова. Розпад СРСР та його наслідки для слов'янських країн. Східні слов'яни в період утворення незалежних держав. Геополітична криза початку ХХІ ст.

4. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		Л	С	с.р.
1	150	22	28	100
Кредит 1-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя				
Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	8	2	2	4
Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього	8	1	1	6

середньовіччя				
Тема 3. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	8	1	1	6
Тема 4. Словацькі землі в добу середньовіччя	8	1	2	5
Тема 5. Історія Чеських земель в середньовічну добу	8	1	2	5
Тема 6. Південні слов'яни в добу середньовіччя	10	1	1	8
Тема 7. Східні слов'яни в добу середньовіччя	10	1	1	8
Усього:	60	8	10	42
Кредит 3-4. Слов'янські народи в новий та новітній час.				
Тема 8. Південні слов'яни XVII – початку XX ст.	6	1	1	4
Тема 9. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст.	6	1	1	4
Тема 10. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	6		2	4
Усього:	60	14	18	58
Усього годин:	120	16	24	90

Заочна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		Л	С	с.р.
1	120	14	2	134
Кредит 1-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя				
Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	8	2	2	4
Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя	8	1		7
Тема 3. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	8	1		7
Тема 4. Словацькі землі в добу середньовіччя	8	1		7
Тема 5. Історія Чеських земель в середньовічну добу	8	1		7
Тема 6. Південні слов'яни в добу середньовіччя	10	1		9
Тема 7. Східні слов'яни в добу середньовіччя	10	1		9
Разом:	60	8	2	50
Кредит 3-4. Слов'янські народи в новий та новітній час.				
Тема 8. Південні слов'яни XVII – початку XX ст.	6	1		5
Тема 9. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст.	6	1		5
Тема 10. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	6			6
Разом:	60	6		84
Усього годин:	120	10	2	108

5. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	2
2	Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	2
3	Тема 3. Словацькі землі в добу середньовіччя. Історія Чеських земель в середньовічну добу	2
4	Тема 4. Південні слов'яни в добу середньовіччя. Східні слов'яни в	2

	добу середньовіччя	
<i>Кредит 3. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
5	Тема 5. Південні слов'яни XVII – початку XX ст. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	2
6	Тема 6. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок XX ст.) Болгарські землі в XX ст.	2
7	Тема 7. Південно-слов'янські народи в XX ст.	2
<i>Кредит 4. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
8	Тема 8. Історія Польщі у XX ст.	2
	Разом:	16

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	2
2	Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	2
3	Тема 3. Словацькі землі в добу середньовіччя. Історія Чеських земель в середньовічну добу	2
4	Тема 4. Південні слов'яни в добу середньовіччя. Східні слов'яни в добу середньовіччя	2
<i>Кредит 3.-4. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
5	Тема 5. Південні слов'яни XVII – початку XX ст. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	2
	Разом:	10

6. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	2
2	Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	2
3	Тема 3. Словацькі землі в добу середньовіччя.	2
4	Тема 4. Історія Чеських земель в середньовічну добу	2
5	Тема 5. Південні слов'яни в добу середньовіччя. Східні слов'яни в добу середньовіччя	2
<i>Кредит 3. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
6	Тема 6. Південні слов'яни XVII – початку XX ст. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст.	2
7	Тема 7. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	2
8	Тема 8. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок XX ст.) Болгарські землі в XX ст.	2
9	Тема 9. Південно-слов'янські народи в XX ст.	2
<i>Кредит 4. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
10	Тема 10. Історія Польщі у XX ст.	2

11	Тема 11. Чеські землі в ХХ ст.	2
12	Тема 12. Історія словацьких земель у ХХ ст.	2
	Разом:	24

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	2
	Разом:	2

7. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	4
2	Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	12
3	Тема 3. Словацькі землі в добу середньовіччя.	5
4	Тема 4. Історія Чеських земель в середньовічну добу	5
5	Тема 5. Південні слов'яни в добу середньовіччя. Східні слов'яни в добу середньовіччя	16
<i>Кредит 3. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
6	Тема 6. Південні слов'яни XVII – початку ХХ ст. Східні слов'яни в XVII – початку ХХ ст.	8
7	Тема 7. Західні слов'яни у XVII – початку ХХ ст.	4
8	Тема 8. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок ХХ ст.) Болгарські землі в ХХ ст.	8
9	Тема 9. Південно-слов'янські народи в ХХ ст.	8
<i>Кредит 4. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
10	Тема 10. Історія Польщі у ХХ ст.	2
11	Тема 11. Чеські землі в ХХ ст.	3
12	Тема 12. Історія словацьких земель у ХХ ст.	3
	Разом:	90

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.-2. Слов'янські народи в давнину та добу середньовіччя</i>		
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія слов'янських народів». Хронологія та періодизація. Історіографія та джерела з курсу. Витоки та походження давніх слов'ян.	4
2	Тема 2. Полабські та поморські слов'яни в добу раннього середньовіччя. Історія Польських земель в давнину та середньовіччя	14
3	Тема 3. Словацькі землі в добу середньовіччя.	7
4	Тема 4. Історія Чеських земель в середньовічну добу	7
5	Тема 5. Південні слов'яни в добу середньовіччя. Східні слов'яни в добу середньовіччя	18
<i>Кредит 3. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		

6	Тема 6. Південні слов'яни XVII – початку XX ст. Східні слов'яни в XVII – початку XX ст.	10
7	Тема 7. Західні слов'яни у XVII – початку XX ст.	6
8	Тема 8. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX – початок XX ст.) Болгарські землі в XX ст.	10
9	Тема 9. Південно-слов'янські народи в XX ст.	10
<i>Кредит 4. Слов'янські народи в новий та новітній час.</i>		
10	Тема 10. Історія Польщі у XX ст.	6
11	Тема 11. Чеські землі в XX ст.	6
12	Тема 12. Історія словацьких земель у XX ст.	6
	Разом:	108

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка доповіді з висвітленням проблем «Культура слов'ян у XIV – першій половині XVII ст.» (для студентів ДФН).

Підготовка та захист контрольної роботи

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1) Індивідуальне завдання є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального характеру, яке використовується у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується підсумковим контролем.

2) Мультимедійна презентація з теми кредита або вузької проблематики (як виняток, для студентів денної форми навчання) виконана в програмі Power Point;

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 4 кредити. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

- рівень осмислення навчального матеріалу;
- рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
- повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
- використання додаткової літератури;
- порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо вираженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 200 до 400 балів (за 4 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 4 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота										КР	Нак опи чув аль ні бал и/ Су ма
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10 0	400 / 100
25	25	25	25	25	25	25	25	25	25		

Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

9. Засоби діагностики

Діагностика і контроль засвоєння програмного матеріалу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (письмові роботи – реферати, контрольні) і підсумковий контроль (залік).

- а) поточний контроль за роботою та рівнем знань та вмінь через усне та письмове опитування;
- б) письмові контрольні та самостійні роботи;
- в) тестові завдання;
- г) співбесіди на консультаціях.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

12. Рекомендована література

Базова

1. Абашин Н.С., Козак Д.Н., Синиця Є.В., Терпиловський Р.В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. – К.: «Стародавній світ», 2012. – 366 с.: 417 рис.
2. Власто А.П. Запровадження християнства у слов'ян: Вступ до середньовіч. історії слов'янства. З англ. Пер. Р. Ткачук та Ю. Терех; Худож. оформ. С. Полохайло. – К.: Юніверс, 2004. – с. 496: іл. – Бібліогр.: с. 456 – 496.
3. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів / Леонід Зашкільняк, Микола Крикун. - Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2002. – 759 с.
4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. Посібник / В.І. Яровий, П.М. Рюдяков, В.П. Шумило та ін. Вид 2-ге, стереотипне. – К.: Либідь, 2003. – 632 с.
5. Історія країн світу та міжнародні відносини в Новий час : навчально-методичний посібник / за заг. ред. проф. Й.М. Шкляжа. – Миколаїв : Гліон, 2014. – 648 с.
6. Історія Росії (з найдавніших часів до кінця XVIII століття) : навч. посіб. / автор-укладач. В.М. Мордвінцев; Київ. Нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К.: Знання, 2013. – 455 с.
7. Чорній В.П. Історія Болгарії. – Львів: ПАІС, 2007. – 404 с.: іл., карти.
8. Миколенко Д.В. Македонське питання у 1878 – 1919 рр. Навчальний посібник до спеціального курсу для студентів історичного факультету / Д.В. Миколенко. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – 120 с.
9. Середньовічне населення межиріччя Верхнього Пруту та Середнього Дністра (XI – перша половина XIII ст.). – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 300 с.

Допоміжна

1. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. – К., 1991 - 386 с.
2. Брайчевський М.Ю. Конспект історії України // Старожитності. – 1991. - №1.
3. Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. – М., 1973. – 285 с.
4. Вернадский Г.В. Древняя Русь. – М. 1996. – 387 с.
5. Вовк Ф. Антропологічні особливості українського народу. – Київ, 1994. – 148 с.
6. Гумилев Л.И. Конец и вновь начало. – М., 1994. – 536 с.
7. Залізник Л.Л. Первісна історія України. – К., 1999. – 184 с.
8. Историография истории южных и западных славян. - М., 1987. – 237 с.
9. История южных и западных славян. Курс лекций. - М., 1979. – 450 с.
10. История южных и западных славян. - М., 1998. – 375 с.
11. Источниковедение истории южных и западных славян. - М., 1998. – 280 с.
12. Кісь Я.П. Етногенез слов'ян. – Львів, 1985. – 234 с.
13. Антология чешской и словацкой философии. - М., 1982. – 350 с.
14. История южных и западных славян. Методические указания для студентов-заочников исторических факультетов государственных университетов.: Изд. 7-е, переработ./ Отв. ред. В.Г. Карасев, И.В. Созин. - М., 1985. – 215 с.
15. Лаптева Л.П. Гуситское движение в Чехии XV в. - М., 1990. – 180 с.

16. Лаптева Л.П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма (до 1848 г.). - М., 1985. – 178 с.
17. Лаптева Л.П. Гуситское движение в освещении современников. Источники и материалы для практических занятий. - М., 1992. – 215 с.
18. Лаптева Л.П. История Чехии периода феодализма (V век – 1648 г.). Учебное пособие. - М., 1993. – 300 с.
19. Лаптева Л.П. История Чехии периода позднего феодализма и раннего нового времени (1648-1849 гг.). Учебное пособие. - М., 1998. – 246 с.
20. Макова Е.С. История южных и западных славян. Период феодализма (VI - середина XVIII в.). Учебно-методическое пособие. - М., 1987. – 180 с.
21. Москаленко А.Е. Возникновение и развитие феодальных отношений у южных славян. Хорваты и сербы. - М., 1978. – 223 с.
22. Павленко Ю.В. передісторія давніх русів у світовому контексті. – К., 1991. – 154 с.
23. Петров В.П. Походження слов'ян. – К., 1991. – 161 с.
24. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навч. Посібник. – К., 2003. – 632 с.

Джерела

25. Анна Комнина. Алексиада/ (вст., пер., коммент., Я. Н. Любарского). - М., 1965. – 150 с.
26. Венгерско-хорватское соглашение 1868 года. - СПб., 1910. – 115 с.
27. Видукинд Корвейский. Деяния саксов. - М., 1975. – 164 с.
28. Византийский земледельческий закон. - Л., 1984. – 155 с.
29. Внешняя политика России XIX и начала XX века: Документы Российского министерства иностранных дел. - Сер. I. - Т. 1-8. - М., 1960-1972. – 268 с.
30. Галл Аноним. Хроника и деяния князей или правителей польских. - М., 1961. – 217 с.
31. Гельмольд. Славянская хроника. - М., 1963. – 334 с.
32. Длугош Ян. Грюнвальдская битва. - М., 1962. – 350 с.
33. Зарубежные славяне и Россия: Документы архива М.Ф. Раевского. 40-е - 80-е гг. XIX вв. - М., 1975. – 289 с.
34. Избранные произведения болгарских революционных демократов. - М., 1959. – 415 с.
35. Избранные произведения прогрессивных польских мыслителей. - Т. 1-3. - М., Л., 1956-1958. – 479 с.
36. Именник болгарских ханов // Тихомиров М.Н. Исторические связи России со славянскими странами и Византией. - М., 1969. – 512 с.
37. Иордан. О происхождении и деяниях гот. - М., 1960. – 345 с.
38. Калиганов И.И., Польшанский Д.И. Родник Златоструйный. Памятники болгарской литературы IX-XVIII вв. - М., 1990. – 276 с.
39. Книга законов султана Селима I. - М., 1969. – 136 с.
40. Козьма Пражский. Чешская хроника. - М., 1962. – 180 с.
41. Коллар Я. О литературной взаимности между племенами и наречиями славянскими // Отечественные записки. 1840. - Т. 8. - Отд. 2. – М., 1840. – 360 с.
42. Коллар Я. Сто сонетов. - М., 1973. – 315 с.
43. Кондратьева В.Н. Русские дипломатические документы об аграрных отношениях в Боснии и Герцеговине (60-е - 70-е годы XIX в.). - М., 1971. – 345 с.
44. Константин Багрянородный. Об управлении империей. - М., 1989. – 461 с.
45. Конституции буржуазных стран. - Т. 2.: Средние и малые европейские страны. - М.-Л., 1936. – 512 с.
46. Конституции и законодательные акты буржуазных государств XVIII-XIX вв. - М., 1957. – 489 с.
47. Лаврентий из Бржезовой. Гуситская хроника. - М., 1962. – 337 с.
48. Маврикий. Тактика и стратегия. - СПб., 1903. – 421 с.
49. Маркович С. Избранные сочинения. - М., 1956. – 316 с.
50. Международные отношения в эпоху империализма: Документы из архивов царского и временного правительств. 1878-1917 гг. - Сер. 2. - М.- Л., 1934-1938. – 463 с.

51. Меховский М. Трактат о двух Сарматиях. - М.- Л., 1963. – 389 с.
52. Михаил Пселл. Хронография. - М., 1978. – 234 с.
53. Новая история в документах и материалах. - 2-е изд., доп. Вып. 2. - М., 1934. – 490 с.
54. Освободительная борьба народов Боснии и Герцеговины и Россия. 1850-1864. -М., 1985. – 323 с.
55. Освободительная борьба народов Боснии и Герцеговины и Россия. 1865-1875. - М., 1988. – 318 с.
56. Освобождение Болгарии от турецкого ига: Документы. - Т. 1-3. - М., 1961-1967. – 513 с.
57. Первое сербское восстание 1804-1813 гг. и Россия. - Кн. 1-2. - М., 1980-1983. – 275 с.
58. Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в первой трети XIX в.: Документы. - М., 1997. – 350 с.
59. Польские мыслители эпохи Возрождения. - М., 1960. – 287 с.
60. Послания магистра Иоанна Гуса. - СПб., 1903. – 376 с.
61. Прокопий Кесарийский. Война с персами. Война с вандалами. Тайная история. -М., 1993. – 617 с.
62. Сборник документов по истории нового времени. 1870-1914. - М., 1989. - 245 с.
63. Сборник документов по истории рабочего и социалистического движения стран Европы и США. - М., 1985. – 580 с.
64. Сборник документов по социально-экономической истории Византии. - М., 1951. – 381 с.
65. Свод древнейших письменных известий о славянах. Т. I (I-VI вв.). - Т. II (VII-IX вв.). - М., 1991-1995. – 418 с.
66. Сикст из Оттерсдорфа. Хроника событий, свершившихся в Чехии в бурный 1547 год. - М., 1989. – 346 с.
67. Сказания о начале славянской письменности. - М., 1981. – 156 с.
68. Сказания о начале Чешского государства и древнерусской письменности. - М., 1970. – 213 с.
69. Советы и рассказы Кекавмена. Сочинение византийского полководца XI в. - М., 1972. – 244 с.
70. Современные конституции: Сб. действующих конституционных актов. - Т. I. - СПб., 1905. – 498 с.
71. Феофилакт Симокатта. История. - М., 1957. – 456 с.
72. Хрестоматия по истории южных и западных славян. В 3-х тт. - Т. I. Эпоха феодализма., Т. II. Новая история. - Минск, 1987-1989. – 546 с., 493 с.
73. Хрестоматия памятников феодального государства и права стран Европы. - М., 1961. – 258 с.
74. Чичуров И.С. Византийские исторические сочинения. - М., 1981. – 319 с.

13. Інформаційні ресурси

1. http://www.hrono.ru/libris/lib_g/gudz2.php
2. <http://oldwww.history.kemsu.ru/ISV/Vasutin/Slavyane/LIST2.HTM>.
3. http://ru.wikipedia.org/wiki/Файл:Slavic_europe.png
4. <http://www.htfi.org/>
5. <http://uk.wikipedia.7val.com/wiki/Слов'яни>
6. <http://slavs.org.ua/tainy-slavyanskoi-tsvilizatsii>
7. <http://iskunstvo.narod.ru/edu/istorijaslavjancastj1.htm>
8. <http://historik.ru/books/item/f00/s00/z0000055/st026.shtml>
9. <http://www.slav-seti.ru/?p=5039>
10. http://www.runitsa.ru/publications/publication_106.php
11. <http://www.hist.msu.ru/Departments/Slavs/study.htm>